

Vuosiluokat 7-9

Yhteinen katsomusaine

Oppiaineen tehtävä

Yhteisen katsomusaineen merkitys korostuu nykymaailmassa, jossa kulttuurien moninaisuus lisääntyy. Katsomusaine mahdollistaa dialogin eri elämänskatsomusten ja uskontojen välille ja näin voidaan välttää ennakkoluuloja ja asenteellisuutta erilaisuutta kohtaan. Yhteisen katsomusaineen tarkoitus on tarjota oppilaille mahdollisuus käydä tutun ja turvallisen luokkaryhmän kanssa keskustelua eettisistä ja moraalisisista kysymyksistä ja tuoda esille erilaisten ajattelutapojen yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Yhteinen katsomusaine pyrkii lisäämään oppilaiden kykyä mukautua erilaisiin ympäristöihin, tehdä yhteistyötä erilaisilla ajattelevien ihmisten kanssa eli lisätä kansalaistaitoja ja yleissivistävää tietopohjaa.

Katsomusaineen opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Katsomusaineessa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Yhteisessä katsomusaineessa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Osittain yhteisen katsomusaineen opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille myös laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Katsomusaineen opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää. Opetuksessa tutustutaan uskontojen sekä erilaisten katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä.

Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Katsomusaineen opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää katsomusaineen opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Yhteisen katsomusaineen opetusta järjestetään vuosiluokilla 7 ja 9. Vuosiluokka 8 on eriytettyinä siten, että uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus järjestetään omina ryhminään opetussuunnitelman mukaisesti.

Arviointi

Päätösarviointi tehdään yhdeksännellä luokalla huomioiden sekä yhteisen katsomusaineen opintojen tavoitteiden saavuttaminen että kasiluokalla suoritettu eriytetyn opetuksen tavoitteiden saavuttaminen. Päätösarvioinnissa painotetaan siis lähinnä kahdeksannella luokalla annettua arvosanaa että yhdeksannen luokan arvosanaa. Tarkemmat kriteerit arvosanalle 8 löytyvät uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetussuunnitelman perusteista.

Vuosiluokka 7 (yhteinen katsomusaineen opetus)

Elämäkatsomustiedon opetuksen sisältöalueista opiskellaan pääsääntöisesti S1 seuraavasti:

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

Uskonnon opetuksen sisältöalueista opiskellaan kootusti S1 ja S2 aihealueita seuraavasti:

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen ja keskeisiin opetuksiin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä (esim. islam, buddhalaisuus, hindulaisuus, Aasian uskonnot), perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

Yhteisen katsomusaineen mukautetut tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 (UE, ET)	S1, S2	L1
T3 (UE, ET)	S1, S2	L2, L3, L6
T4 (UE, ET)	S1, S2	L2, L4, L5, L7
T5 (UE, ET)	S1	L2, L7
T7 (UE, ET)	S1, S2	L5, L6
T10 (UE)	S1, S2	L6

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvämonimuotoisuus.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokille 7-9

T1 Tutustua katsomuksellisiin käsitteisiin.

T2 Tutustua eri kulttuureihin, katsomuksiin ja Unescon maailmanperintökohteisiin.

T3 Ymmärtää eri uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia ja niiden vuorovaikutussuhteita sekä ymmärtää tiedon ja tutkimuksen merkityksen katsomusten arvioinnissa.

T4 Tutustua uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteisiin.

T5 Tuntee katsomusvapauden merkitys ihmisoikeutena.

T6 Tunnistaa erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja ja ymmärtää niiden perustelut.

T7 Ymmärtää maailman moninaisuus ja ihmisten yhdenvertaisen kohtelun merkitys.

T8 Tunnistaa elämän eettisiä ulottuvuuksia ja oppia kehittämämään omaa eettistä ajatteluaan.

T9 Tutustua ihmisarvoon ja ihmisoikeuksien merkitykseen ja eettiseen perustaan.

Vuosiluokka 8 (UE/ ET)

Kummallekin oma opetus omien tavoitteiden ja niihin liittyvien sisältöalueiden mukaan seuraavasti (tarkemmat sisällöt löytyvät molempien oppiaineiden omista opetussuunnitelmista):

Evankelisluterilainen uskonto

Tärkein sisältöalue on S1 eli tutustuminen ja suhde omaan uskontoon. Opetuksessa keskitytään ennen kaikkea kristinuskon historiaan, leviämiseen ja esiintymiseen eri maanosissa sekä Raamatun syntyhistoriaan, sisältöön ja oppiin.

Toinen merkittävä sisältöalue on S2 ja käsitellään maailmanuskonnoista juutalaisuus sekä syvennetään Kiinan ja Japanin uskontojen tuntemusta.

Elämäkatsomustieto

Tärkeimmät sisältöalueet koostuvat sisältöalueesta S2 ja osin myös S1. Aiheina mm. kulttuurin käsitteen tuntemus ja Unescon maailmanperintäkohteisiin tutustuminen, katsomusten ja kulttuurin kohtaaminen, kulttuurien moninaisuus, millaista on hyvä elämä sekä kysymykset vapauksista, oikeuksista sekä vastuusta ja velvollisuudesta.

Vuosiluokka 9 (yhteinen katsomusaineen opetus)

Elämäkatsomustiedon opetuksen sisältöalueista opiskellaan pääsääntöisesti S3 ja osittain myös S2 seuraavasti:

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Uskonnon opetuksen sisältöalueista opiskellaan kokonaisuudessaan S3:

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämäkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä

kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Yhteisen katsomusaineen mukautetut tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 (UE, ET)	S2	L1
T2 (UE)	S2	L2
T4 (UE, ET)	S2, S3	L2, L4, L6
T5 (UE, ET)	S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 (UE, ET)	S3	L2, L7
T7 (UE, ET)	S3	L5, L6
T8 (UE, ET)	S2, S3	L7
T9 (UE, ET)	S2, S3	L1, L2
T10 (UE)	S2, S3	L6